

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za enostopno petitno vrsto 30 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Nekaj o davščini od prirastka na vrednosti nepremičnin.

(Dr. F. T.)

(Konec.)

X.

Vplačevanje davščine od vrednostnega prirastka in nje povračilo.

1. Vplačevanje davščine.

Davščino je plačati pri deželnem uradu, ki mu je poverjeno nje pobiranje, (Nadzorništvu dež. naklad kot deželnemu uradu za odmero in pobiranje davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin v Ljubljani) v 14 dneh, ki se štejejo od dneva po vročbi plačilnega naloga (jamstvenega plačilnega naloga), in kadar je zadnji dan roku nedelja ali obči praznik, najkasneje prvi delavnik potem.

Kadar se davščina vplača s poštno nakaznico ali po poštni hranilnici, velja za plačilni dan dan položbe pri poštnem uradu, oziroma (pri vpisih v imetek v clearing-prometu) dan vknjižbe pri poštno-hranilničnem uradu.

Kadar se davščina ne vplača v omenjenem roku, tedaj je plačati od prvega dne po preteklem roku dalje 5% letnih zamudnih obresti. (Odločba c. kr. upravnega sodišča z dne 30. oktobra 1913, št. 10.919, Budw. 9844 A).

Od zneskov davščine, ki ne presegajo 5 K, in od vlogov davščine, znašajočih 5 K, se ne plačujejo zamudne obresti.

Na kolkovano prošnjo stranke sme kranjski deželni odbor v posebnega ozira vrednih primerih, kadar bi bilo vplačilo vse davščine naenkrat za plačilo ali jamstvu zavezano stranko združeno z znatno škodo ali težavo, kadar je dalje za davščino dana popolna varnost in je torej, v kolikor gre pri prošnjah za podaljšanje roku tistim, ki so najprej zavezani davščino

plačati, izključeno uveljavljanje jamstva, dovoliti odlog vplačila ali vplačevanje davščine v obrokih.

Kadar se dovoli odlog za vplačevanje, se to ne dotika zavezanosti za poplačilo zamudnih obresti.

2. Povračila.

Že vplačana davščina, o kateri se je v razsodbi o pritožbi izreklo, da je nezakonito odmerjena, se uradoma povrne pri blagajni, kjer je bila vplačana. Nepristojno pobrani znesek se povrne stranki s 5% letnih povračilnih obresti in z zamudnimi obrestmi vred, ki jih je stranka morebiti že plačala. Povračilne obresti pristojne samo takrat, kadar se je prememba ali razveljava odmere odredila primerno točkam pritožbe, a ne v onih primerih, v katerih je sicer povod za to dala pritožba, a je bila ukazana iz razlogov primernosti ali vsaj ne zato, ker se je ugodilo pritožbi.

Tek povračilnih obresti se prične z (vštevničnim) dnevom, ko se je zgodilo nepristojno plačilo pri blagajni, in se konča z (tudi vštevničnim) dnevom, ko se stranki vroči obvestilo o povračilu.

Kadar bi vročilni dan v dobi zahtevanega povračila uradno ne bil znan in bi ga tudi stranka ne izkazala, tedaj se povračilne obresti izplačajo začasno do tistega dneva, ko dospe blagajni nakazni ukaz.

Od prebitkov, ki so bili (po krivdi stranke) zmotno vplačani, dalje od prostovoljno vplačanih zneskov, kakor tudi od zneskov, ki so bili samo na prošnjo (torej ne na pritožbo) stranke ali brez prošnje uradoma v povračilo nakazani, dalje od zamudnih obresti se ne računijo povračilne obresti.

XI.

Zvišanje davščine in kazensko postopanje.

I. Ako davščini zavezani ali od njega pooblaščenim namestnik opusti naznanitev o prenosu nepremičnin, ali če v teku priredbenega postopanja kaj pove, kar utegne povzročiti prikrajšbo davščine, ali če pri pojasnjevanju zamolči bistvena dejstva, se davščini zavezanemu lahko brez uvedbe kazenskega postopanja predpiše povišek davščine v izmeri 100 odstotkov prikrajšanega ali pa prikrajšanju izpostavljenega zneska davščine.

Če pa davščini zavezani dokaže, da je opustil predpisano naznanitev, da je napačno povedal ali da je zamolčal v opravičljivi zmoti ali vsaj brez namena, prikrajšati davščino, je mesto stodontnega poviška davščine naložiti manjši povišek davščine, ki ne sme presegati niti 10 odstotkov davščine, niti 500 K.

Povišek davščine je predpisati samo onemu davščini zavezanemu, ki ga je povzročil, če pa ga je povzročil pooblaščenec več nerazdelno plačilu zvezanih, nerazdelno vsem pooblastilcem.

Tako zakon!

Deželni odbor je s sklepom z dne 21. aprila 1913 (št. 7749/13) dal odmernemu uradu (Nadzorništvo deželnih naklad kot deželnemu uradu za odmero in pobiranje davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin v Ljubljani) navodilo, da pri odmeri poviška interpretira zakon na način, ki je za stranko milejši, in sicer:

Če je bil prenos nepremičnine prepozno naznanjen, se predpiše 100%-ni povišek samo tedaj, ako se odmerni urad po zaslišanju stranke in po dognanih okoliščinah prepriča, da je imela stranka res namen, deželo in občino pri davščini prikrajšati. Preden se torej odmeri 100%-ni povišek, je stranko v tem oziru zaslišati ustno ali pismeno. Ta povišek je smatrati le kot izredno globo.

Pri odmeri nižjega (do 10%-nega) poviška je smatrati 10%-ni povišek kot najvišjo mero, pod katero pa naj gre odmerni urad po danih okoliščinah.

Kadar se davščina zviša, tedaj se to zvišanje predpiše stranki v plačilnem nalogu o davščini.

Kadar stranka meni, da se ji z zahtevo polnega ali znižanega povišanja davščine godi krivica, sme plačilni nalog s pravnimi pripomočki izpodbijati ali pa pri deželnem odboru prositi za popolni izpregled ali za znižanje poviška.

Kranjskemu deželnemu odboru pristoji pravica, da iz ozira vrednih vzrokov zvišanja zniža ali popolnoma izpregleda. To pravico ima deželni odbor tudi po preteku tožbenega roka, a najdalje do delitve donosa z občino.

Jamstvo pridobitelja se ne razteza na zvišanje davščine.

II. Ako davščini zavezani noče dati pojasnil ali če kaka druga oseba, ki ima po določbah zakona naznanilno in pojasnilno dolžnost, to opusti ali pa

napačno naznani ali pojasni, se more kaznovati z globo do 500 K.

Kazensko postopanje izvršujejo politična oblastva po zmislu ministrskega ukaza z dne 3. aprila 1855, drž. zak. št. 61.

Globe se stekajo v ubožni zaklad tiste občine, v kateri leži zemljišče, ki je predmet davščini. Kadar pa gre za komplekse nepremičnin, ki se raztezajo čez več občin na Kranjskem, tedaj se globe razdele na dotične ubožne zaklade na isti način kakor je to predpisano za porabo donosa davščine in zvišanja davščine.

XII.

Milostno odpisovanje davščine.

Deželnemu odboru dohajajo često prošnje za popolni ali delni odpis davščine od vrednostnega prirastka. Večina teh prošenj je vložena od strank, katerih premoženjske razmere so tako brezupne, da bi bilo izterjanje davščine mogoče samo s prodajo njihovega posestva, in bi bilo izterjanje davka njih gospodarski polom.

Milostnega odpisa davščine zakon z dne 4. julija 1912, dež. zakona št. 34, in k temu zakonu izdani ukaz deželne vlade sploh ne poznata, ampak dajeta deželnemu odboru edino-le možnost odpisati po § 23. navedenega zakona predpisani povišek davščine.

Vendar se pa dogajajo slučajji, v katerih bi bila stroga uporaba obstoječega zakona silno kruta in v katerih bi bil s človekoljubnega kakor tudi z gospodarskega stališča delni ali popolni odpis te davščine umesten.

Ker pripade po odbitku režijskih stroškov polovica dohodkov iz te davščine na deželni zaklad, polovica pa občinam, v katerih leže otujene nepremičnine, mora o vsaki taki prošnji glede odpisa na občino odpadajočega dohodka iz te davščine sklepati občinski odbor. Sklep občinskega odbora služi obenem tudi kot kontrola o tem, je-li, oziroma, v koliko je prošnja za odpis opravičena in utemeljena, ker se občina po nepotrebnem gotovo ne bo odpovedovala gotovim svojim dohodkom.

Dočim pa je občina v položaju, odpovedati se v ozira vrednih slučajjih na korist stranke na njo odpadli polovici davščine v delnem ali celem obsegu, tega deželni odbor za deželo brez posebnega pooblastila od strani deželnega zbora ne more storiti. Vsled tega je deželni zbor s sklepom z dne 27. in 28. februarja 1914 pooblastil deželni odbor, da sme pod gotovimi pogoji davščino milostno odpisati. Tozadevni sklep se glasi:

„1. Deželni odbor se pooblašča, da sme v izrednih slučajjih po zaslišanju dotičnega občinskega odbora, ako isti na njega pripadajočo davščino na prirastek odpise in odpis iste tudi deželnemu odboru priporoča, izjemoma popolnoma ali deloma odpisati dotično predpisano davščino od prirastka na vrednosti glede onega dela, ki spada od te davščine na deželo.

2. Deželni odbor se pooblašča, da sme na izrecno prošnjo prodajalca davščino od prirastka dogovorno s prizadeto občino odpustiti, če ta verodostojno dokaže, da je bil zaradi na posestvo že poprej vknjiženih dolgov prisiljen k prodaji ter da je dobljeno kupnino tudi v resnici porabil v poravnanje označenih dolgov.

XIII.

Prisilno izterjevanje.

Kadar se davščina ne plača ob dospelem roku (tekem 14 dni po vročbi plačilnega naloga) in se zanjo ne doseže odlog, tedaj se izterja prisilnim potom.

Izterjanje in morebitno zavarovanje davščine povzroči deželni odbor.

Izterjanje se izvrši po § 3. cesarskega ukaza z dne 20. aprila 1854, drž. zakona števil. 96, ali pa po sodni poti.

XIV.

Zastaranje davščine in poviška davščine.

Pravica za določen prenos odmeriti davščino od vrednostnega prirastka zastara v petih letih. Zastaranje se prične po preteku upravnega leta, v katerem je stranka ustregla svoji dolžnosti, da je naznanila, oziroma podala podstave za odmero. Ako je zaradi zanemarjanja dolžnosti stranke odmera davščine izostala docela ali deloma, se začne tek zgoraj omenjene dobe zastaranja šele s pretekom upravnega leta, v katerem je prišlo odmerjajoče oblastvo v položaj, da je odmerilo davščino. Kadar pa je, preden je odmerjajoče oblastvo prišlo v položaj odmeriti davščino, preteklo 30 let od preteku upravnega leta, v katerem je nastala zavezanost, takrat se odmerna pravica ne more več izvršiti.

Pravica odmeriti zneske, za katere se je vsled napačne odmere davščine premalo predpisalo, zastara v treh letih po preteku upravnega leta, v katerem je prvotno odmerjena davščina dospela v plačilo.

Zastaranje odmerne pravice prekinejo uradni posli, ki se izvrše v namene odmere ter naznanijo stranki. S pretekom upravnega leta, v katerem se je izvršilo zadnje uradno dejanje te vrste, začne teči nova doba zastaranja.

Pravica poterjati dospele davščine od vrednostnega prirastka zastara v šestih letih po preteku upravnega leta, v katerem je davščina dospela v plačilo.

Zastaranje dospelih davščin se prekine z vročbo plačilnega naloga, izdanega zoper davčnega zavezanca, z uvedbo izvršila ali z dovoljenjem plačilnega roka.

Po preteku upravnega leta, v katerem je bil vročen zadnji plačilni nalog, je bilo izvršeno zadnje

izvršilo, je potekel zadnji plačilni rok, prične teči nova doba zastaranja.

Za poviške davščine veljajo ista določila o zastaranju, kakor za davščino samo.

XV.

Uporaba davščine.

Deželni urad mora najprej od donosa v enem letu vplačanih davščin od prirastka na vrednosti povišanih davščin in postranskih pristojbin preračunati režijski znesek v visokosti 5%, ga odšteti na korist deželnega zaklada in ga nanj zaračunati.

Od potem še ostalega donosa vplačanih davščin in od povišanih davščin se potom računa, ki se za vsako občino posebej sestavi, odštejejo povračila, povračilne obresti, sodni cenilni stroški in izvršilni stroški; nato deželni urad polovico ostalega donosa od odmerjenih in vplačanih davščin in povišanih davščin odkáže občini, v kateri leže utujena zemljišča, drugo polovico pa zaračuni na deželni zaklad.

Kadar gre za kompleks nepremičnin, ki se razteza na več občin, se občinam skupaj pripadajoča polovica nanje razdeli v razmerju površinske izmere v njih okolišu ležečih delov nepremičnine, kadar pa deli kompleksa niso enaki, pa po razmerju otujilne vrednosti njih delov.

Od zneska davščine, ki pripada občinam, izvzemši mesto Ljubljano, se sme največ 70 odstotkov porabiti za tekoče občinske potrebe.

Najmanj 30 odstotkov je odkazati zakladu, katerega glavnico in obresti je porabiti za investicijske naprave, zlasti za šolske stavbe, za preskrbo stanovanj in občil ali za poplačilo dolgov.

Sklepi občinskega zastopa o drugačni porabi donosa, dalje sklepi o načinu porabe zaklada potrebujejo odobrenja deželnega odbora in pritrditve dež. vlade.

Zaklade je ločeno upravljati in zaračunati ter račune na zahtevo predložiti deželnemu odboru in deželni vladí, občini pripadajoči donos je zaračunati v občinskem računu docela kot prejemek, zakladu oddani delni znesek je v občinskem računu zaračunati kot izdatek in v računu zaklada kot prejemek. Obratno se izdatki, ki se vzamejo iz zaklada v poplačilo zgoraj navedenih stroškov, v računu zaklada zaračunajo kot izdatki in v občinskem računu kot prejemki.

Deželni odbor bo deželnemu zboru predložil poročilo o stanju zakladov in o načinu njih porabe.

Državna podpora svojcem, ki imajo svoje rednike v Ameriki.

Razen vojnih dobaviteljev, raznih agentov, spekulantov vseh vrst, ki izrabljaje izredne razmere delajo ogromne dobičke in se jim nič ne pozna, če plačajo različne potrebščine 100 — 300% dražje ko preje, občutijo današnjo grozno draginjo vsi sloji, ljudje vseh vrst. Onim, ki imajo svojce pri vojaki, se je nekoliko pomagalo s tem, da se je razmeram vsaj nekoliko primerno uredila državna preživnina, toda kaj pa z onimi, ki tudi te nimajo! S čim naj žive ti? S čim oblačijo svoje otroke ter jim preskrbe to, kar za življenje potrebujejo? Precej imamo pri nas ljudi, ki žive v naravnost obupnih razmerah! V prvi vrsti so to družine, ki imajo svoje sorodnike v Ameriki. Sin je prevzel po očetu zadolženo posestvo in se oženil. Delal in trudil se je dolgo vrsto let hoteč se izkupati iz dolgov, toda zamanj! Mesto da bi se dolgovi zmanjšali, zabredel je le še v večje. Ni čuda, da je nazadnje obupal, da bi jih s trudom na svojem posestvu mogel plačati. Začel je premišljevat o zlati deželi, o kateri mu je svoj čas pravil njegov prijatelj, in kmalu je tudi v njem dozorel sklep, da gre sreče iskat v Ameriko. In takih ni malo, bilo jih je veliko! Saj je znano, da je izseljevanje pri nas zadnja leta pred vojsko zelo raslo. Koliko naših ljudi se je neposredno pred vojsko izselilo, nimamo natančnih podatkov, lahko pa sklepamo iz skupnega števila, ki so se zadnji čas pred vojsko izselili iz Avstrije. Leta 1911 se je iz Avstro-Ogrske izselilo: 184.887, leta 1912, 212.978, leta 1913 pa že 310.016 oseb. Da je bilo med temi tudi precej naših ljudi, je razumljivo. Saj se je zadnja leta pred vojsko ta bolezen tudi pri nas že precej razpasla.

Veliko jih je tedaj odšlo v Ameriko z mislijo v srcu, da zaslužijo par tisočakov, poplačajo svoje dolgove in se potem zopet povrnejo domov. Pošiljali so pridno svoje zaslužke, in mnogo jih je mogoče bilo, ki so že računali, še eno leto, potem zopet gremo domov, k svoji ženi, k svojim družinam. Toda izbruhnila je vojna! Domov niso mogli. Promet med nami in Ameriko je bil prekinjen. V začetku je še prišlo kako pismo, kaka denarna pošiljatev skozi nevtralne države, potem je tudi to prenehalo.

Družine Amerikancev so ostale brez vsega. Iz Amerike od svojih rednikov niso dobile ničesar, doma jim po postavi tudi ni šla nikaka podpora. Ubožne podpore ne morejo prositi in bi je tudi ne dobile, od države pa tudi ne dobe ničesar. S čim naj tedaj žive v tej draginji? Obračale so se take družine na vse strani, toda njih prošnje ponekod sploh niso bile rešene, drugod so se zopet morale zavrniti, ker ni bilo za to denarja. Ostale so tedaj naprej v svoji bedi!

Dne 17. avgusta t. l. je izšel v državnem zakonu pod št. 376 zakon v podpiranju rodbin, kojih

redniki se zadržujejo v sovražnem inozemstvu ter rodbin ladijskih mošttev trgovinske mornarice, katerim ni bilo več mogoče vrniti se iz nevtralnih dežel. — Družine naših Amerikancev so že upale, da se jim odpre boljša bodočnost, da sedaj preneha njihovo stradanje, toda zmotile so se. Zakon urejuje podpiranje le onih, ki imajo svojce v sovražni državi. Kot sovražno inozemstvo se pa morejo smatrati le tiste države, ki so z nami v vojnem stanju. Amerika do najnovejšega časa ni bila z nami v vojnem stanju, vsled česar tudi svojci v Ameriki pridržanih Avstrijcev niso mogli biti deležni podpore, ki jo določa zakon z dne 17. avgusta t. l.

Sedaj se je stvar v tem oziru spremenila. Glasom časopisja je bilo sklenjeno v ameriškem senatu, da Amerika napove vojsko tudi nam. Oficijelna napoved sicer do danes še ni prišla — vsaj znano to še ni — vendar pa je pričakovati, da se ta v kratkem zgodi. Z vojno napovedjo postane Amerika za nas sovražno inozemstvo in določila zakona z dne 17. avgusta t. l. mora stopiti v veljavo tudi za one, katerih svojci so bili pridržani v Ameriki.

Kaj pa določa ta zakon? Zakon z dne 17. avgusta t. l., h kateremu je izdalo c. kr. notranje ministristvo z razpisom z dne 30. oktobra 1917, št. 67.347, podrobnejša navodila, določajo, da gre svojcem avstrijskih državljanov, ki so bili ob priliki vojnih dogodkov v sovražnem ozemlju prisilno zadržani podpora iz državnih sredstev v višini vsakokratnega državnega prispevka za preživljanje svojcev vpoklicanih vojakov. Višina te podpore se ravna po kraju, kjer ima upravičenec svoje bivališče, in je določena sledeče: za Dunaj znaša 2 K, za Ljubljano 1 K 80 h, za vse druge kraje na Kranjskem pa 1 K 60 h za eno osebo na dan. Za upravičene svojce je smatrati vse one osebe, katerih preživljanje je bilo dosedaj odvisno od dela ali dohodka v sovražnem inozemstvu pridržanega avstrijskega državljana in je prišlo vsled tega v nevarnost, ker prejšnji vzdrževalec ne more še nadalje za nje skrbeti, sami se pa tudi ne morejo preživljati iz svojega premoženja ali dohodka.

Prošnje za te podpore je vlagati pri političnem okrajnem glavarstvu (mestnemu magistratu) prosilčevega bivališča. O prošnjah odloča c. kr. okrajno glavarstvo v sporazumu z davčnim oblastvom I. stopnje. Če se te dve oblastvi ne morete sporazumeti, odloča politično deželno oblastvo sporazumno s finančnim deželnim oblastvom, pri razliki mnenj med tema pa c. kr. notranje ministristvo sporazumno s c. kr. finančnim ministristvom. Zoper razsodbo je dopustna pritožba in sicer tekom 14 dni pri oblastvu, ki je razsodbo izdalo.

O izrednem prispevku za posebno porabo cest in potov

§ 22. kranjskega cestnega zakona.

(Deželni komisar V. Polak.)

(Konec.)

Določitev izrednega prispevka.

Pri določitvi izrednega prispevka je po predpisih zakona pravično in temeljito vpoštevati vse dotične razmere. Ker gre za ugotovitev izredne porabe kake ceste ali pota, je treba predvsem pač ugotoviti, kakšen je redni, krajevno — običajni promet na dotični cesti, t. j. ali vozijo navadno z lahkiimi ali težkimi vozmi, ali je veliko ali malo voženj. Šele potem, ako vemo, kakšen je običajni promet, moremo prav presoditi v koliko je v danem slučaju kak vožni promet smatrati za izreden.

Ravno tako je, ako hočemo pravično in zanesljivo izračunati višino izrednega prispevka za posebno porabo kake ceste, treba vedeti, koliko znašajo vzdrževalni stroški, dotične ceste ali pota, navadno, t. j. pri običajnem, normalnem prometu.

V vsakem posameznem slučaju bo torej županstvu dognati naslednje točke:

- 1) kdo porablja kako pot v izredni meri;
- 2) katera pot, v kaki daljavi in morebiti od kedaj se uporablja za izredni promet;
- 3) kakšen je dotični izredni promet t. j. koliko in kakšne vožnje ima dotičnik;
- 4) kakšen je krajevno običajni promet na dotični poti;
- 5) koliko stane vzdrževanje tistega pota na leto pri krajevnoobičajnem prometu;
- 6) za koliko so se vzdrževalni stroški zvišali vsled izrednega prometa;
- 7) ali plačuje dotični, ki pot izredno veliko rabi, v tisti občini kaj davka oziroma občinskih doklad in koliko ter
- 8) koliko ima občina predpisanega vsega, dokladam podvrženega direktnega davka (brez dohodnine in plačarine).

Poskusimo na pr. kako bi v naslednjem slučaju določili višino izrednega prispevka:

Lesni trgovec A. kupi v občini O. eno gozdno parcelo, jo poseka in izvozi les, 80 velikih težkih voz, po vaški poti v S. Pri ogledu so je dognalo, da je pot vsled imenovanih voženj precej trpela, ker je navadni vožni promet po tej poti zelo majhen, k večjemu 30 — 40 lažjih voz na leto. Ta pot se je, kakor je pri naših gozdnih potih navada, malo kedaj popravljala morda na vsakih 5 let, sedaj pa čeravno je preteklo od zadnje poprave šele tri leta, jo je treba tako j, in tudi boljše popraviti, kar bo stalo na pr. 100 K, dočim znašajo navadni vzdrževalni stroški 50 K. Ta trgovec plačuje v občini O. tudi nekaj zemljiškega davka — n. pr. 40 K letno. Cela občina pa ima predpisanega

vsega, občinskim dokladam podvrženega direktnega davka v znesku 2000 K. Kako bomo torej izračunali izredni prispevek?

Da gre tukaj za izredno porabo predmetnega pota, je gotovo, ker šteje po gornjem računu navadni promet letno komaj polovico in tudi lažjih voženj, kot jih je imel trgovec A. sam, in ker je imenovano pot tako izrabil, ga je treba za popravo tiste šenkrat toliko stroškov kot navadno. Računali bomo torej takole: Navadno vzdrževanje imenovane poti za dobo 5 let stane 50 K, letno torej 10 K. Ker je preteklo od zadnje poprave tega pota šele 3 leta, bi potemtakem vaščani imeli prispevati le 30 K, vse kar je več, torej 70 K pa trgovec sam. Ker pa plačuje le-ta v občini petdeseti del vsega davka ($2000 K : 40 = 50$) prispeva z občinskimi dokladami petdeseti del k znesku 30 K t. j. okroglo 1 K, ki se mu šteje v dobro, tako da bi znašala vsota izrednega prispevka, ki bi ga imel on plačati 69 K.

Na katere razmere oziroma okolnosti pa se je pri določitvi izrednega prispevka še ozirati? Mogoče je, da je v tistem času kakor trgovec A. še kdo drug dotično pot bolj rabil kot sicer. V takem slučaju bo torej to okolnost pri določitvi izrednega prispevka primerno upoštevati. Ozirati se je dalje tudi na morebitne vremenske poškodbe, ki lahko zadenejo dotično pot, dalje na gradbene nedostatke, vsled katerih pot ni zadostno utrjena itd.

Vzemimo drug slučaj določitve izrednega prispevka. Neko 754 m dolgo občinsko pot rabi skoraj izključno opekarna v občini S. Županstvo je zahtevalo od lastnikov opekarne A., B. in C. izreden prispevek za posebno porabo tega pota. Ker se glede višine tistega ni dosegel dogovor med županstvom in opekarnarji, je ta prispevek določil deželni odbor, upoštevajoč naslednje razloge:

Ugotovilo se je, da gorimenovano občinsko pot rabi skoraj izključno (do 90 %) stalno, leto za letom opekarna. V tem slučaju ni šlo, da bi se prispevek določil v denarjih, marveč je bilo treba odkazati opekarni v razmerju z njenim prometom gotov del tega pota v stalno vzdrževanje. Dotična občina ima predpisanega brez dohodnine in plačarine direktnega davka 2.560 K, od katere vsote plača opekarna sama 430 K, torej okroglo eno šestino. Z občinskimi dokladami k imenovanemu davku prispevajo opekarnarji potemtakem eno šestino za popravo imenovane občinske poti ($754 : 6 = 125 m$). Po tem računu preostane še 629 m pota, za katerega je treba določiti vzdrževalca. Ker imajo občinarji na tem potu

v razmerju z opekarno le eno desetino vsega voznega prometa, so dolžni skrbeti za 63 m tega pota, vsa ostala proga t. j. 566 m pa zadene opekarno, ki mora skrbeti za njeno stalno vzdrževanje. Za nadaljno porazdelitev tega pota med lastnike opekarne je bilo zopet upoštevati davek, ki je vsakemu posamezniku predpisan. Ker plačuje A. polovico vsega davka opekarne, se mu je odkazala polovica gorenje proge v vzdrževanje t. j. 283 m, ostalima dvema, ki plačujeta po eno četrtno davka, pa vsakemu po 141 $\frac{1}{2}$ m.

Tretji slučaj.

Trgovca s premogom in lesom A. in B. sta zvozila v jeseni po občinski cesti v Z. skupaj nekako 230 velikih, do 1800 kg težkih voz premoga in drv. Na zahtevo županstva je prvi takoj plačal 50 K ščimer se je občinski odbor zadovoljil, dočim se je drugi, od katerega je županstvo zahtevalo ravno isti znesek, pritožil na deželni odbor, češ da je imel manj voženj kot njegov toarviš A. Dognalo, se je da je B. imel v celem 100 voženj. Z ozirom na to se je določilo, da ima plačati izredni prispevek v znesku 38 kron 46 h

$$(130 : 100 = 50 : x, x = \frac{500}{130})$$

V navedenem slučaju se torej pri izračunanju izrednega prispevka dejansko povzročeni višji vzdrževalni stroški gorenjega pota niso jemali v poštev, ker jih tudi županstvo ni navedlo, marveč se je vzel za podlago znesek, ki ga je plačal trgovec A.

Na podlagi navedenih zgledov ne bo težko v posameznem slučaju določiti izredni prispevek. Navadno se bo pač določil v denarjih, zlasti tam, kjer ne gre za trajno, ponavljajočo se izredno porabo kake ceste. Kjer pa se kaka javna cesta ali pot trajno, leto za letom rabi v izredni meri n. pr. od strani kakega tovarniškega ali drugega obrtnega podjetja, tam se bo izredni prispevek dotičnega podjetja določil tako, da se podjetju odkaže gotov del potne proge v stalno vzdrževanje.

Deželni odbor (Deželna vlada).

Kakor že povedano, ima izredni prispevek glede deželnih cest II. vrste, nadalje glede občinskih cest in potov, vaških in gospodarskih potov, ako se ne doseže dogovor, določiti deželni odbor. V tozadevnem poročilu županstva mora biti povedano, zakaj se ni dosegel sporazum, z dotičnim, od katerega se zahteva prispevek. Priložiti je treba vse njegove morebitne izjave v tem oziru. Nadalje mora obsegiati poročilo županstva natančnejše podatke glede vseh zgoraj omenjenih točk 1 — 8, kakor tudi glede morebitnih drugih okoliščin, ki so potrebne da si more odločujoče oblastvo ustvariti jasen vpogled v zadevi.

Ako pri deželnih cestah I. vrste ne pride do dogovora, razsodi o visokosti izrednega prispevka končno veljavno deželna vlada, zaslišavši poprej deželni odbor.

V interesu občin je, da županstva na popolnost svojih poročil in spisov, ki jih predlagajo v tej stvari, polagajo čim večjo važnost, kajti le v takih slučajih, kjer ni treba dolgotrajnih naknadnih poizvedb in izpopolnitev županskih poročil, je mogoče zadevo v kratkem rešiti.

Splošne pripombe.

Ne da se tajiti, da povzroča določitev izrednega prispevka v konkretnem slučaju včasih težave, že radi tega ker ugotovitev vseh v poštev prihajajočih okoliščin in podatkov ni vedno lahka stvar. Vsakdanja praksa dokazuje, da so podatki županstev glede približnega števila izrednih voženj skoro vedno vzrok nesporazumljenj oziroma predmet pritožb. Podjetnik se ponajvečkrat pritožuje, češ da ni imel toliko voženj, kakor trdi županstvo. Nasprotno ima zopet županstvo večkrat vzrok dvomiti nad resničnostjo navedb zasebnikov, zlasti če nima pri roki zanesljivih izpovedb očitvidcev. Tem nedostatkom bi se dalo odpomoči, če bi županstva in drugi cestni organi takoj, ko se izve ali pa vsaj domneva, da bo kdo v kakem kraju imel veliko voženj, potrebno ukrenili da bi bilo vsakčas mogoče zanesljivo ugotoviti višino dotičnega voznjega prometa. Morda bi celo kazalo, dotičnika uradno vnaprej opozoriti, da je v njegovem lastnem interesu, kakor tudi v interesu občine, ako županstvu naznani, po kateri poti in koliko tega ali onega blaga namerava prepeljati. S tem bi se prihranilo mnogo truda in bi bilo le mimogrede treba malo pogledati, kako se vrše napovedane voznje.

Nadalje je treba imeti pred očmi, da je izredni prispevek po svojem bistvu in namenu le odškodnina za posebno porabo kake ceste ali mostu. Zato ga ne smemo določiti previsoko, tako da bi bili žnjim sploh pokriti enkratni vzdrževalni stroški dotične ceste, ali še več. Treba je nadalje, da se občina za izredni prispevek zavzame prej ko mogoče. Nikakor torej ne gre, če nastopi županstvo s svojo zahtevo po plačilu izrednega prispevka n. pr. šele pol leta ali celo leto po tem, ko je tisti, ki se od njega zahteva prispevek, s svojimi izrednimi voznjami že davno prenehal. Kje pa je v takem slučaju mogoče natančno ugotoviti, katere cestne poškodbe izvirajo ravno od dotičnega voznjega prometa? Ali se ne bo dotičnik lahko pritožil, češ da je že davno prenehal z voznjami in da on pota ni izrabil v tisti meri kot trdi županstvo! Kjer županstvo odlaša z ureditvijo izrednega prispevka je vedno navarnost, da bo občina pri tem oškodovana.

Izredni prispevek, kakor je bil pravoveljavno dogovorjen ali pa, kakor ga je poklicano oblastvo pravoveljavno določilo, se iztirja, ako zavezanec noče plačati, potom politične eksekucije. (Cesarski ukaz z dne 28. aprila 1854, drž. zak. št. 96).

Vprašanja in odgovori.

41. P. P. v K.

Vprašanje:

Dne 25. t. m. je umrl načelnik zdravstvenega zastopa za občini K. in C. Prosim navodila in sicer:

1. Kedaj se ima novi načelnik voliti;
2. kdo naj vodi agende zdravstvenega zastopa do izvolitve novega načelnika?

Odgovor:

Zdravstveno službo v občinah urejuje pri nas zakon z dne 27. oktobra 1900, dež. zak. št. 27. Kako se voli načelnik določa § 3. ravnokar imenovanega zakona, ki določa med drugim tudi, da se volitev zdravstvenega zastopa, kakor tudi njegovega načelnika izvrši z zmiselno uporabo določil, ki so veljavna za volitev županstvenih članov. Direktne določila, kedaj se ima voliti nov načelnik, v slučaju, da je prejšnji umrl, zakon o zdravstveni službi nima, pač pa je z ozirom na zmiselno uporabo občinskega reda (§ 22.) sklepati, da se mora v takem slučaju novi načelnik izvoliti najpozneje tekom 14 dni. Agende zdravstvenega zastopa do izvolitve novega načelnika vodi načelnikov namestnik.

42. Županstvo občine Š.

Vprašanje:

V naši občini živi Marija N. s svojimi 3 otroci v zelo slabih gmotnih razmerah. Starejša hči je že od rojstva slaboumna, mlajša dva otroka pa hodita v šolo. Mati je postrežnica in zasluži kvečjemu 50 K na mesec. Da s tem dohodkom v sedanjih draginji ne more shajati, je razumljivo. Po svojem možu, ki pa je že 16 let v Ameriki, je Marija N. pristojna v občino K. Ker N. s svojim zaslužkom ne more preživiti sebe in svoje družine, od moža pa tudi ne dobi nikake podpore, obrnila se je do občine K. s prošnjo, da ji kot domovna občina v teh žalostnih razmerah priskoči na pomoč in ji podeli primerno mesečno ubožno podporo. Županstvo občine K. je njeno prošnjo zavrnilo, češ da Marija N. ni več pristojna v tamošnjo občino, temveč v občino Š., kjer že 30 let s celo svojo družino biva. Pripomnim, da Marija N. res biva nad 30 let v naši občini, toda njen mož, ki je bil pred kakimi 16 leti odšel v Ameriko in o katerem se ne ve ali še živi ali ne, ni nikdar zaprosil za vsprejem v domovinsko zvezo naše občine in tedaj tudi ni mogel biti v našo domovinsko zvezo sprejet. Prosim pojasnila, kam je Marija N. sedaj pristojna, odnosno katera občina jo mora podpirati!

Odgovor:

V zmislu domovinskega zakona z dne 3. decembra 1863, drž. zak. št. 105, dobi ženska po možitvi domovno pravico v oni občini, v kateri jo ima njen

zakonski mož. Po očetovi domovni pravici se ravna tudi domovna pravica zakonskih otrok. Mož Marije N. je bil ob času zakonske zveze pristojen v občino K. V zmislu zgorajšnjega postavnega določila so dobili domovinsko pravico v tej občini tudi žena in pozneje zakonski otroci. Dejstvo, da se je družina kmalu preselila v občino Š. in da biva tam že okrog 30 let domovinske pravice ni spremenilo, ker mož — če tudi je bival v tej občini več kot 10 let nepretrgoma, prostovoljno in brez ubožne podpore — ni zaprosil za vsprejem v domovinsko zvezo občine Š. Marija N. je s svojo družino še vedno pristojna v občino K. Ta občina je tedaj tudi dolžna skrbeti za njo in njene otroke, če si sama ne more prislužiti, kar neobhodno potrebuje, da preživi sebe in svoje otroke.

43. Županstvo Vel. P.

Vprašanje:

Sosed je napravil pred petimi leti hišo, sicer na starem mestu, toda hiša je mnogo višja kot prej in streha dvignjena, tako da je letos, ko je bil visok sneg, meni odtrgal vogal strehe, opeko pobil in žleb, ki je pri strehi, odtrgal. Tudi držaje žleba mi je sneg potrgal, tako da imam veliko škodo. Prosim, ali imam pravico, zahtevati od soseda odškodnino? In ali ga morem prisiliti, da napravi snežne držaje, da mi sneg ne bo več škode delal?

Odgovor:

Predno razrešimo vprašanje glede odškodnine, treba biti na jasnem glede snežnih držajev samih. Ali je sosod dolžan napraviti držaje, zavisi od tega, kako je bila stvar urejena pri svoječasnem stavbnem ogledu, ko je sosod pričel graditi hišo. Ako se je tačas izvršil pravilen stavbni ogled in mu je bilo izdano stavbno dovoljenje pod pogojem, da ima napraviti na strehi snežne držaje, tedaj ga županstvo lahko naknadno k temu prisili. Poškodba vsled snega se smatra za slučaj § 1311. obč. drž. zakonika. Odškodnino plačati je dolžan tisti, ki je ta slučaj zakrivil. Rzsodba v tem oziru pa pristoji sodišču.

Ako se glede snežnih držajev v stavbnem dovoljenju ni ničesar določilo, najbrže ker se ni mislilo, da bi sneg kedaj mogel napraviti kako škodo, je županstvo po smislu § 28. občinskega reda sedaj dolžno poskrbeti, da se podobna nezgoda za bodoče prepreči. V ta namen bi zadoščalo, ako se strešni žlebovi naknadno primerno postavijo. Le ako bi to ne bilo mogoče, se imajo napraviti snežni držaji, kakor to določa § 49. stavbnega reda za Kranjsko. V tem zadnjem slučaju pa ne more biti govora, da bi kdo zakrivil vsled snega storjeno škodo. Poslednja zadene torej oškodovanca samega, ki od nobenega ne more zahtevati odškodnine.

44. Župni urad v P.

Vprašanje:

Z ozirom na podani odgovor vprašanja št. 28. v št. 9. „Obč. Upr.“ t. l. podpisani urad vljudno prosi pojasnila, jeli tukajšnji župan pravilno postopal, ker je poklical k seji obč. odbornika bivajočega na začasnem vojaškem dopustu?

Odgovor:

Kakor v navedenem odgovoru tako je tudi tu v prvi vrsti merodajen občinski red, ki pravi v § 13. med drugim tudi sledeče: „Za nameščanje za držanih ali manjkajočih obrtnikov naj se izvoli v vsaki občini najmanj pol toliko namestnikov, kolikor je odbornikov.“

Iz vašega vprašanja je razvidno, da je občinski odbornik na začasnem vojaškem dopustu in sicer v domači občini. Ako se vrši seja občinskega odbora v času vojaškega dopusta (sicer zaradi vojaškega službovanja odsotnega) občinskega odbornika, ni ta odbornik samoposebi niti „zadržan“, še manj pa „manjkajoč“ in ima tedaj pravico izvrševati svoje odborniške funkcije; župan — če mu je znano, da more doslej zadržani oziroma manjkajoči odbornik priti k seji občinskega odbora — mora k seji povabiti njega, ne pa njegovega namestnika.

Oviro temu bi mogli delati k večjemu kaki vojaški predpisi, po katerih n. pr. se vojaške osebe ne smejo udeleževati javnih shodov politične tendence itd. v uniformi.

Ako je zadevni občinski odbornik črnovojniki in na začasnem vojaškem dopustu, na katerem sme biti v svoji civilni obleki, ima brez vsakega dvoma pravico, udeleževati se sej občinskega odbora, in župan dolžnost, ga k tem sejam tudi vabiti.

45. Županstvo občine S.

Vprašanje:

Na občinski cesti iz Ž. v S. je pred vasjo V. velik nedostatek. Zgodila se je že večkrat kaka ne-

sreča. Cesta pelje ob bregu in je le 2 m široka, zgoraj okoli 1 m visoka strmina — breg, spodaj pa navpično okoli 100 m dolgosti v ovinku tako, da se ne vidi vsa naenkrat. Ako voznika pripeljeta eden proti drugemu, se ne moreta srečati.

Cesto na tem ovinku namerava občina razširiti. Razširjenje pa ovira posestnika A. J., ker noče prodati v navedeno svrhu potrebnega sveta.

Županstvo prosi navodila, kako naj postopa, da doseže potrebni svet brez tožbe, oziroma, da se tiste ogne?

Odgovor:

Za razširjenje javne ceste ali poti potrebni svet se more na podlagi § 10. kranjskega cestnega zakona z dne 21. februarja 1912, dež. zak. št. 22 iz l. 1913, pridobiti po razlastitvi. V ta namen se je obrniti do c. kr. deželne vlade v Ljubljani, ki ima izreči razlastitveno razsodbo. Predno pa izda deželna vlada razsodbo, se komisijskim potom prepriča o potrebnosti, predmetu in obsegu zaprosene razlastitve. Razlastitvena razsodba mora obsegati tudi višino odškodnine, katera se dožene po cenitvi zapriseženih nepristranskih veščakov. Zoper razsodbo je dopustna pritožba na c. kr. ministrstvo za javna dela. Ako katera od obeh strank ni zadovoljna z višino odškodnine, more zahtevati v teku 30 dni po pravomočnosti razlastitvene razsodbe, naj se določi odškodnina pri sodišču in sicer pri tistem okrajnem sodišču, v katerega okolišu je predmet razlastitve.

Županstvo naj da predvsem napraviti načrt za razširjenje ceste, navede parcelne številke, ki pridejo za razlastitev v poštev, obseg za razširjenje potrebnega sveta, ime in bivališče lastnika zadevnega sveta, dotični zemljeknjižni izpisek itd. Potem, ko je to delo dogotovljeno, se je obrniti do c. kr. deželne vlade.

Razno.

Razdelitev referatov pri deželnem odboru. Referati pri deželnem odboru so sedaj nastopno razdeljeni:

Deželni glavar: Vse zadeve deželnega osebja; deželne finance, nadzorništvo deželnih naklad in sploh vse zadeve, ki so v zvezi z deželnimi financami; izvanredna uporaba deželnih poslopij; deželne pristave;

deželni zbor; vse zadeve, ki niso posebej odkazane drugim referentom.

Deželni odbornik dr. Ev. Lampe: Živinoreja, živinozdravništvo, mlekarstvo, melioracije, agrarne operacije in sploh vse deželno-kulturne zadeve, ki niso odkazane drugim referentom; ceste; deželne elektrarne; združništvo; železnice; šolstvo inkl. šolskih vrtov;

kmetijska šola na Grmu. Začasno še: vinarstvo, ribarstvo, čebelarstvo, perutninarstvo, gozdarstvo, sadjarstvo, obramba poljščine, podkovska šola.

Deželni odbornik dr. Vlad. Pegan: Občinsko zadeve; gasilstvo, stavbne zadeve; lovske zadeve; deželna poslopja; davščina od vrednostnega prirastka; muzej in umetništvo; trgovska šola; ustanove, izvzemši hiralske in sirotinske; visokošolske podpore; deželno gledališče. Začasno še: Stanovske stvari, državne prehranjevalne podpore rodbinam mobilizovancev.

Deželni odbornik dr. Ivan Zajec: Zdravstvo; deželni dobrodelni zavodi in vse javne bolnice, izvzemši konsignacij in oskrbnih stroškov za izvenkranjske bolnice; obrt; ubožne zadeve; hiralske in sirotinske ustanove; skrbstvo zanemarijene mladine. Začasno še: Deželna prisilna delavnica.

Deželni odbornik dr. Karel Triller: Vojaške zadeve; pripraga; bera; statistika; deželni teritorij; odgon; konsignacija in računi oskrbnih stroškov za izvenkranjske bolnice; škontracija vseh deželnih blagajn; deželni dolgovi (evidenca, žrebanje obveznic itd.); rekurzi zoper odmere davščine od prirastka (pravno vprašanje); žrebanje obveznic deželne banke; tujski promet in domovinsko varstvo.

Deželni odbornik baron Apfaltrern: Vinarstvo; ribarstvo; čebelarstvo; perutninarstvo; gozdarstvo; sadjarstvo (brez šolskih vrtov); podkovska šola; obramba poljščine; stanovske stvari; dež. prisilna delavnica; državne prehranjevalne podpore rodbinam mobilizovancev.

Dokler je deželni odbornik baron Apfaltrern vsled bolezni zadržan, je razdeljen njegov referat na deželne odbornike dr. Lampeta, dr. Pegana in dr. Zajeca, kakor zgoraj označeno.

Uradne ure deželnih odbornikov za stranke. Za stranke uradujejo deželni odborniki sledeče dneve in ure:

Dr. Ev. Lampe vsak torek in petek od 10. ure dopoldne do pol 1. ure popoldne.

Dr. Vlad. Pegan vsak ponedeljek in četrtek od 10. ure dopoldne do pol 1. ure popoldne, po možnosti pa tudi ostale delavnike od 11. ure do 12. ure dopoldne in od 4. ure do 5. ure popoldne.

Dr. Ivan Zajec vsak delavnik od pol 11. ure do 12. ure dopoldne.

Dr. Karel Triller vsak ponedeljek in četrtek od 9. ure do 11. ure dopoldne.

Državna podpora civilnim osebam, ki so bile vsled vojske poškodovane. Zakon z dne 31. decembra 1917, drž. zak. št. 525, pooblašča c. kr. vlado, da sme civilnim osebam, ki so bile poškodovane vsled vojske, ne da bi bile same naravnost udeležene pri vojaških operacijah, dovoliti v slučaju potrebe in, če se je njihova delazmožnost vsled poškodb zmanjšala za 20 odstotkov, podporo za čas zmanjšane delazmožnosti. Do te podpore je upravičen poškodovanec sam kot tudi njegovi svojci. Podpora takim osebam sme znašati največ toliko, kolikor državna preživnina svojcem na vojaško službovanje pritegnjenih.

Deželnim zakladom se nakaže za leti 1917 in 1918 iz državnih sredstev, in sicer Kranjski 2,246.320 K, Koroški 2,292.530 K, Štajerski 7,258.970 K, Trstu 1,178.360 K, Istri 773.590 K, Goriški - Gradiščanski 589.860 K, Dalmaciji 742.940 K.

Poizvedovanje po pogrešanih. Poizvedovanje po pogrešanih (neizvestnih) se je poverilo za Avstrijsko, ne glede na vojaška mesta, izključno Rdečemu križu, vojna poizvedovalnica, Dunaj, I, Eisenplatz 3/4.

Ker je v nepričakovano dolgo trajajoči vojni število pogrešancev izredno narastlo in ker se ve iz izkušenj, da povzroča velik del naznanil o pogrešanih napačno zapisano ime, površna naznanila vojaških oseb, izostanek naznanil iz vojnega ujetništva, nepravilni imeniki umrlih iz sovražnih dežel itd., se je prebivalstvo pozvalo potom razglasa, da sodeluje pri popravi napačnih naznanil in sicer na ta način, da zahteva naznanilne liste, s katerimi je naznaniti:

Krstno ime in priimek, vojaško stopnjo, krdelo, rojstni kraj in leto, pristojnost in naborno leto pogrešanca, na katerem bojnem polju se je nazadnje nahajal, znane bližnje okoliščine o istem, kdaj in odkod je zadnjič pisal.

Naznaniti je: 1. pogrešane vojake, od katerih se ni še pojavil noben znak življenja, ki se pogrešajo kot ranjeni ali neranjeni, in

2. vojake v vojnem ujetništvu tudi tedaj, če je bivališče v sovražni deželi domačim znano,

3. v vojnem ujetništvu umrli vojni pripadniki.

Padlih ali v bolnici umrlih vojnih pripadnikov, o kojih smrti so bili domači obveščeni od vojaške ali civilne oblasti ali potom poizvedovalnice Rdečega križa, ni treba javiti.

Pri pisanju vojaških imen naj se zapiše priimek zelo čitljivo in z večjimi črkami kot krstno ime.

Če le mogoče, naj se izpolnijo vsi razpredelki z natančnimi podatki in čitno pisavo.

Zahtevani naznanilni listi se dobe pri političnih okrajnih oblastvih in pri županstvih. Ko so se naznanilni listi popolnoma primerno izpolnili, se lahko neposredno odpošljejo, ali pa pri političnih okrajnih oblastvih, oziroma pri županstvih oddado, ki morajo te naznanilne liste čimprej poslati Rdečemu križu, vojna poizvedovalnica, na Dunaju.

V proseh čim najnatančnejše dosege namena, za katerim teži poizvedovalnica Rdečega križa glede poizvedovanja pogrešancev (neizvestnih), je, da pomaga prebivalstvo pri izpolnitvi tudi tistim, ki bi vsled bolezni ali kakšnega drugega vzroka sami ne mogli izpolniti naznanilnega lista.

O izgotavljenju, oddaji in odpošiljatvi naznanilnih listov kakor o bistvu in namenu celega dejanja je poizvedeti pri političnih okrajnih oblastvih in županstvih.

Domovi za invalide. Glasom odloka notranjega ministrstva z dne 20. septembra t. l., št. 6579/8/1 se je odločil vojnoskrbstveni urad c. in kr. vojnega ministrstva za ustanavljanje domov za invalide, ki jih ti morejo dobiti brezplačno, ako so dani vsi pogoji za

tako podaritev. Ti domovi obstoje iz hiše s kako obrtjo ali trgovino ter z nekoliko zemlje za pridelovanje zelenjadi, krompirja in toliko krme, da je mogoče rediti nekaj živine. Za take domove se bo izdajalo po 5.000 do 8.000 kron. Ker je sedaj zidanje težavno in drago, se bodo v prvi vrsti nakupovali in oddajali že gotovi, od prej obstoječi domovi. Za podaritev takega doma so upravičeni prositi oženjeni invalidi, ki nimajo premoženja ter so bili pri superarbitriji spoznani za več kot 75% dela nezmožne. Naseljevanje bi se imelo vršiti predvsem po domačih občinah, ozir. po krajih stalnega bivališča, ako bi bilo mogoče tamkaj urediti tak dom. Slepici pri tej akciji ne pridejo v poštev, ker se bo zanje skrbelo na drug način. Oni, ki so po navedenih pogojih upravičeni prositi za podaritev, naj vlagajo s tozadevnimi vojaškimi dokumenti opremljene prošnje na „Vojnoskrbstveni urad c. in kr. vojnega ministrstva“ (Kriegsfürsorgeamt des k. u. k. Kriegsministeriums) na Dunaju. Po možnosti je navesti tudi kraj in ime lastnika ter ceno zaprosenega domovanja.

Omejitev porabe slame kot nastilja. Glasom naredbe poljedelskega ministrstva v sporazumu z drugimi vdeleženimi ministri z dne 9. novembra 1917, drž. zak. št. 440, sme c. kr. okrajno glavarstvo po prejšnjem zaslišanju žetvene komisije porabo slame za nastiljo živini prepovedati, če sprevidi, da druga krma za preživo živine v zimskih mesecih ne bo zadostovala in se nastilja da nadomestiti z drugimi stvarmi. Žetvene komisije morajo v ta namen: 1) ugotoviti, če v občini res manjka krme in če je prepoved porabe slame za nastiljo potrebna; 2) ugotoviti, če in v kakem obsegu se v občini da dobiti druga nastilja, in 3) poročati političnemu okrajnemu oblastvu, če je prepoved potrebna in kateri gozdi bi potem za pridobivanje nastilje prišli v poštev.

Če je bila za občino zgorajšnja prepoved izdana, mora žetvena komisija skušati pred vsem mirnim potom doseči, da posestniki gozdov pridobivanje nastilje dovolijo onim posestnikom, ki nastiljo potrebujejo. V slučaju, da se to mirnim potom ne more doseči, žetvena komisija posestnike lahko k temu prisili, če gre za listno steljo. V vseh drugih slučajih odloča o tem pristojno c. kr. okrajno glavarstvo.

Posestnikom gozdov gre v takih slučajih odškodnina, ki odgovarja razmeram dotičnega kraja. Tista se določi sporazumno. Če se tem potom ne more določiti, jo določi žetvena komisija. Posestniki, ki so pridobili na ta način pravico, da smejo pobirati steljo v tujih gozdih, se smejo poslužiti tudi vsega, kar potrebujejo, da spravijo nastiljo domov. Oni smejo voziti v ta namen po tujih privatnih potih, po tujih zemljiščih pa le tedaj, če to ni združeno s preveliko škodo za lastnika zemljišča.

Prestopki te naredbe se ostro kaznujejo. Kazensko pravico ima c. kr. okrajno glavarstvo.

Laneno seme zaseženo. Glasom naredbe trgovinskega ministrstva v sporazumu z drugimi vdeleženimi ministri z dne 11. decembra t. l. drž. zak. št. 476,

se vse zaloge lanenega semena tako prejšnje kot tudi letošnje denejo pod zaporo. Laneno seme se tedaj ne sme porabljati, krmiti, prodajati ali nakupovati, če to ta naredba, odnosno trgovinsko ministrstvo v sporazumu s poljedelskim ministrom izrecno ne dovoli. Vse pogodbe, ki ne odgovarjajo predpisom naredbe so neveljavne.

Neglede na zaporo smejo kmetovalci, ki so lan sejali, porabiti od svojega pridelka: a) kar ga potrebujejo za seme. Množino bo pozneje določilo poljedelsko ministrstvo; b) zadnje seme in sicer 15% one množine, ki se je naznanila, da se rabi kot seme za prihodnjo setev. Prodajati ali sploh odtujiti tako laneno seme na druge osebe je prepovedano. Prešalo se bo zadnje seme v mlinih, ki jih določi centrala za olje. Posestnikom, ki niso pridelali toliko lanenega semena, kolikor ga potrebujejo za prihodnjo setev, odkazala bo seme centrala za lan in sicer po ceni, ki ga določi poljedelsko ministrstvo. Centrala za lan se bo pri tem posluževala kmetijskih korporacij, ki bodo obenem z razdelitvijo morale prevzeti tudi odgovornost, da se bo seme porabilo v namen, za katerega je bilo določeno.

Od vsega zaseženega lanenega semena je najprej ločiti ono množino, ki se rabi za setev l. 1918. Ostanek se bo porabil za laneno olje. Vsakdo, kateremu se je laneno seme pustilo za setev, je dolžan tisto tudi v resnici vsejati. Če bi tega ne mogel storiti, mora to takoj javiti centrali za lan in tisti za setev določeno množino semena oddati.

Prezemna cena za laneno seme je določena na 130 K za vsakih 100 kg. Za seme, ki je brez vsakega naknadnega čiščenja dobro za setev, je določena cena 150 K.

Prevažanje lanenega semena smejo železnice in paroplovne družbe prevzeti le tedaj, če je voznemu listu pridejano dovoljenje centrale za lan.

Če se posestnik brani prodati zaseženo seme centrali za lan, tedaj razsoja o dolžnosti oddaje politično okrajno oblastvo, ki odredi tudi, da se zaseženo laneno seme posestnikov na njegove stroške s silo odvzame. V takem slučaju se prevzemna cena zniža za 10%.

Prestopki te naredbe se kaznujejo — v kolikor taka dejanja ne spadajo pod strožja kazenska določila — z globo do 20.000 K ali z zaporom do 6 mesecev. Naredba je dobila moč z dnem razglasitve.

Promet z orehi letine 1917. Z ukazom c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko z dne 27. novembra 1917 se devajo v deželi se nahajajoče zaloge orehov letine 1917 pod zaporo. Vkljub zapori pa smejo posestniki orehov a) porabljati one množine orehov, ki jih potrebujejo v svojem gospodarstvu; b) iz svojih zalog prodajati neposrednim porabnikom, vendar pa z omejitvijo, da se sme enemu in istemu porabniku prodati največjemu 10 kg orehov. Pridelovalci, trgovci itd. so dolžni svoje zaloge orehov tekom 8 dni po uveljavljanju tega ukaza naznaniti deželnemu uradu (poslovalnici) za sočivje in sadje v Ljubljani

(Gradišče 10). Ako ponudnik tekom 14 dni, ne dobi obvestila, da se bode od njega ponudena množina orehov prevzela, sme z istimi prosto razpolagati. Železniška podjetja smejo pošiljatve orehov prevzeti za prevažanje le tedaj, če je tovornim listom pridejano prevozno potrdilo, ki ga je izdala deželna poslovalnica za sočivje in sadje v Ljubljani.

Pošiljanje sadjevca in sadnega kisa po železnicah. Glasom naredbe urada za ljudsko prehrano v sporazumu z železniškim ministrstvom z dne 24. novembra t. l. drž. zak. št. 452 je pošiljanje sadjevca in sadnega kisa po železnicah odslej naprej dovoljeno le tedaj, če se dobi za to prevozno dovoljenje. Tako dovoljenje izdaja za Kranjsko deželni urad za sočivje in sadje v Ljubljani, za Štajersko isti urad v Gradcu, za Koroško v Celovcu. Prestopki naredbe se kaznujejo z globo do 20.000 K ali z zaporom do 6 mesecev. Poleg denarne ali zaporne kazni se lahko izreče kot kazen tudi izguba obrtne pravice in sicer za vedno ali za gotov čas.

Najvišje cene za nadrobno prodajo krompirja. Pri nadrobni prodaji krompirja avstrijske letine 1917, to je kadar se prodaja v množinah pod enim metriskim stotom porabnikom, se glasom ukaza c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko z dne 2. nov. 1917, št. 30.628 do preklica ne sme zahtevati za en kilogram zdravega, primerno suhega krompirja brez prsti in kali več kot 30 h. Krompir rogljičar je od tega določila izvzet. Za nadrobno prodajo krompirja določena najvišja cena se tudi pri vseh drugih prodajah krompirja avstrijske letine ne sme prekoračiti. Tudi za krompir, uvožen na Avstrijsko se ne sme zahtevati višjih cen kot so določene za tuzemski krompir. Izjeme sme dovoliti samo urad za ljudsko prehrano.

Ureditev prometa s klavnimi prašiči. Ukaz c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko z dne 30. septembra 1917, št. 29.009, o uravnavi prometa s klavnimi prašiči (glej zadevno notico pod „Razno“ v 10. številki „Občinske Uprave“ l. 1917, str. 119) je glasom razglasa c. kr. deželnega predsednika z dne 10. novembra 1917, št. 32.005, razveljavljen. Prašiči se torej smejo svobodno zaklati za domačo porabo, ni pa dovoljeno jih prodajati poljubnemu kupcu. Ako hoče lastnik prašiča prodati, sme ga prodati samo „Deželnemu mestu za vnovčevanje klavne živine“. Samo rejni, oziroma plemenski prašiči se smejo prodajati, toda samo onim kupcem, ki imajo od svojega županstva potrdilo, da bodo imeli prašiče res za rejo, odnosno za plemo.

Najvišje cene za nadrobno prodajo svežih jabolok. Na podlagi ukaza c. kr. urada za prehranjevanje ljudi z dne 4. decembra t. l. je izdala c. kr. deželna vlada za Kranjsko ukaz, ki določuje najvišje cene pri nadrobni prodaji svežih jabolok. Glasom tega ukaza se pri nadrobni prodaji svežih jabolok, to je pri prodaji v množinah pod 5 kg ne smejo preseči nasledne najvišje cene:

Pri prodaji	V času	V Ljubljani	Na Kranjskem razen Ljubljane
namiznih jabolok, to je sadežev brez napak in poškodb vrst, katere je določil c. kr. urad za prehranjevanje ljudi in katere so bile razglašene po političnih okrajnih oblastvih:	do 31. januarja	150 v	130 v
	do 28. febr.	154 v	134 v
	od 1. marca	164 v	144 v
omiznih jabolok, to je sadežev brez napak in poškodb vrst: štajerski mašanckarji (gumbovci, „bruner“, haslingove in renški zakrivljeni peclj:	do 31. januarja	128 v	100 v
	do 28. febr.	134 v	106 v
	od 1. marca	144 v	116 v
jabolk za gospodinjstvo (vključno jabolok za mezgo, kompot ali povitek), z roko prebranih, v sodih ali nezložnih:	do 31. januarja	108 v	88 v
	do 28. febr.	114 v	94 v
	od 1. marca	124 v	104 v
jabolk za mošt, to je vrst, ki se redno porabljajo za izdelovanje jabolčnika:	—	56 v	46 v

Te cene se umevajo za 1 kg zdravega, za trg sposobnega blaga.

Pri prodaji namiznih in omiznih jabolok z močnimi odtiski, ali ki so črviva, glivasta ali nepopolnoma zrela, se zniža najvišja cena za 20 odstotkov.

Za razkošno sadje, t. j. sadje posebnih vrst izbrano, brez vsake napake, in posebno veliko, zgoraj navedene cene ne veljajo.

Pri nadrobni prodaji srednje velikih dobrih ali le z lepotičnimi napakami obloženih sadežev teh vrst veljajo za 1 kg naslednje najvišje cene: v Ljubljani 1 K 84 h na Kranjskem razen Ljubljane 1 K 70 h.

Pri sadežih teh vrst, ki imajo napake, kakor močne odtiske, ali ki so črvivi, pokvečeni, glivasti ali nepopolnoma zreli, se ta cena zniža za Ljubljano na 1 K 44 h, za ostale kraje na Kranjskem pa na 1 K 26 h.

Prestopki tega ukaza se ostro kaznujejo. Ukaz je stopil v veljavo z dnem razglasitve. Ukaz c. kr. deželne vlade z dne 3. avgusta t. l. o določitvi najvišjih cen za prodajo svežih jabolk izgubi s tem moč.

Sadjarski in viničarski tečaj. Kranjska deželna kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu priredi leta 1918 sadjarski in viničarski tečaj za mladeniče, ki se hočejo praktično izvežbati v sadjarstvu ali pa vinarstvu. — Sadjarski tečaj bo trajal od 15. februarja do 15. maja 1918. Sprejme se 12 vajencev v starosti od 15 let naprej. Sadjarski vajenci dobe brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa 10 K na mesec. — Viničarski tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1918. Viničarski učenci dobe istotako brezplačno hrano in stanovanje v zavodu, v denarju pa 10 K mesečno. — Prošnje za sadjarski in viničarski tečaj je vlagati pri kulturnem oddelku deželnega odbora v Ljubljani najkasneje do 15. januarja 1918. Prošnjam je priložiti izpustnice ljudske šole in krstni list ali pa domovnico.

Zaplemba cementa. Glasom naredbe trgovinskega ministrstva v sporazumu z drugimi ministrstvi z dne 22. decembra 1917, drž. zak. št. 508, je ves cement, ki je že izdelan in ki se še ima izdelati zaplenjen. Izvzet od zaplembe je samo oni cement, ki je ob razglasitvi te naredbe last podjetnikov in je potreben, da se prevzete državne zgradbe dograde. Lastniki zaloga cementa so dolžni tiste tekom 8 dni po razglasitvi te

naredbe naznaniti gospodarski zvezi cementne industrije na Dunaju.

Izpremembe mej južnozapadnega vojnega ozemlja v Avstriji. Glasom razglasa c. kr. ministra za notranje zadeve z dne 13. decembra 1917, drž. zak. št. 480, je višje armadno poveljstvo odredilo izpremembo dosedanjih mej južnozapadnega vojnega ozemlja. Od 15. decembra 1917 naprej so med drugim izločene iz vojnega ozemlja Kranjska, Koroška in Štajerska. Odslej obsega širše vojno ozemlje deželo Predarlško, ožje vojno ozemlje pa južnejše sodne kraje Tirolske, mejno grofijo Istro, pokneženo grofijo Goriško-Graškiško in mesto Trst z njegovim ozemljem. — S 15. decembrom 1917 so tedaj na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem odpadle vse ovire (potni predpisi, cenzura itd.), ki so določene za vojna ozemlja.

Listnica upravnih in uredništv.

Radi prevelikega dela v tiskarni se je zadnja številka „Občinske Uprave“ nekoliko zakasnila. — S tem zvezkom „Občinska Uprava“ preneha izhajati. Mesto nje izhaja vprihodnje „Samouprava“ kot uradno glasilo deželnega odbora. Samouprava bo izhajala v istem obsegu, isti obliki in enkrat na mesec kot „Občinska Uprava“. Prinašala bo za naše župane podučne spise, kot preje „Občinska Uprava“, imela pa bo poleg tega tudi vse važne odredbe in odloke deželnega odbora. Cena „Samoupravi“ bo za enkrat ista, ki je bila „Občinski Upravi“. Vse dosedanje naročnike „Občinske Uprave“ vabimo, da ostanejo vprihodnje tudi naročniki „Samouprave“.

V lični knjižici je ponatisnjena iz lanske in letošnje „Občinske Uprave“

dr. Fran Mohoričeva razprava:

OBČINSKO POSREDNIŠTVO.

NAVODNIK IN ZAKON ZA KRONOVINE AVSTRIJSKEGA JUGA.

Knjižica, ki je za rabo zelo priročna, vsebuje vse tozadevne zakone, veljavne na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Goriškem, kakor tudi obširen komentar teh zakonov z zgodovino o nastanku in razvoju posredništva, s pojasnitvijo razmerja med državnima in deželnima posredniškimi zakoni, z razpravami o pristojnosti, ustanavljanju, okolišu, sestavljanju in poslovanju posredništev, o uradnih knjigah, posredniških pristojbinah in razmerju med posredniško in sodno razpravo in poravnavo. Navodnik in zakoni bodo posebno dobro služili posredniškim zaupnikom pri njihovem poslovanju. Zato naj županstva kupijo knjižico zase in za vsakega posredniškega zaupnika. — Knjižico je založila Katoliška bukvarna v Ljubljani; stane broširana 2 K 80 h, vezana (kartonirana) pa 3 K 50 h.